

ДОВІДКА

щодо реалізації проекту «Єдине вікно - локальне рішення» в зоні діяльності Південної митниці і портів Одеської області

- За час від початку реалізації проекту **проведено 13 засідань Міжвідомчої робочої групи (МРГ)**, в тому числі 2 – в рамках міжнародних семінарів за сприяння ЄЕК ООН, участь у яких беруть представники ділових асоціацій та об'єднань експедиторських організацій, перевізників, учасників транскордонної торгівлі, а також представники наступних органів виконавчої влади:

- Міністерства доходів і зборів України;
- Міністерства аграрної політики та продовольства України;
- Міністерства охорони здоров'я України;
- Міністерства екології та природних ресурсів України;
- Міністерства інфраструктури України;
- Міністерства фінансів України;
- Міністерства економічного розвитку і торгівлі України;
- Міністерства закордонних справ України;
- Міністерства внутрішніх справ України;
- Служби безпеки України;
- Адміністрації Державної прикордонної служби України.

Для забезпечення практичної реалізації протокольних рішень МРГ та координації діяльності між засіданнями МРГ також **створено експертну групу**, до діяльності якої широко залучаються учасники транспортного процесу. Функції секретаріату МРГ взяла на себе ІСС Ukraine як ініціатор проекту.

- З метою детального інформування всіх заінтересованих сторін було **створено веб-сайт проекту www.singlewindow.org**.

- Для реалізації поставлених завдань було створено спеціалізовану організацію – ТОВ «ППЛ 33-35» (Планування портової логістики в рамках Рекомендацій ЄЕК ООН №№ 33, 34, 35), яка займається розробкою, впровадженням, обслуговуванням, технічною підтримкою спеціального програмного продукту, призначеного для автоматизації технологічних процесів в портах, забезпечення обміну інформацією між учасниками транскордонного переміщення товарів, державними контролюючими органами, адміністраціями відповідних портів.

Для поширення відомостей про хід проекту, його переваги і перспективи, надання відповідей на питання, що виникають у ході його реалізації, ТОВ «ППЛ 33-35» розпочато випуск регулярних **інформаційних бюлетенів** (<http://www.ppl33-35.com/bulleten.php>).

- Для **нормативно-правового забезпечення реалізації проекту «Єдине вікно – локальне рішення»:**

до Митного кодексу України введено норми, які передбачають виконання контролюючими органами своїх функцій з використанням технології «єдиного вікна»;

внесено зміни до наказу Мінтрансу України від 13.12.2004 № 1098 щодо застосування електронного документообігу при оформленні перевізних документів (у тому числі наряду), а також можливості внесення виправлень до цих документів;

постановою Кабінету Міністрів України від 03.07.2013 № 553 внесено зміни до Типової технологічної схеми пропуску через державний кордон осіб, автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 21.05.2012 № 451;

Станом на 17.06.2014 ДП «Адміністрація морських портів України» укладено **461 угоди про інформаційне співробітництво**, передбачених постановою Кабінету Міністрів України від 21.05.2012 № 451 (в редакції від 03.07.2013 № 553), в тому числі:

6 – з державними контролюючими органами, які здійснюють свої повноваження у пунктах пропуску: Одеський прикордонний загін, ДУ «Лабораторний центр Держсанепідслужби України на водному транспорті», Державна екологічна інспекція Північно-Західного регіону Чорного моря, Одеська регіональна служба державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті, Державна фітосанітарна інспекція Одеської області; Головне управління Державної санітарно-епідеміологічної служби на водному транспорті.

Листом Міндоходів від 02.04.2014 № 5908/6/99-99-24-01-09-15 Секретаріат МРГ було повідомлено про відсутність зауважень до Угоди про інформаційне співробітництво та можливість її підписання після завершення реорганізації Міндоходів та формування Держмитслужби України.

453 – із суб'єктами господарювання, що провадять свою діяльність в морських портах, а саме:

10 – із морськими агентами (статус – «Морський агент»);

8 – з автомобільними перевізниками (статус – «Перевізник»);

429 – із вантажовласниками або уповноваженими ними особами (статус – «Експедитор»).

8 суб'єктів господарювання – експедиторських організацій вибрали для себе категорію «Заявників», тобто, за термінологією Угоди про інформаційне співробітництво, вони не виявили бажання отримати доступ до ІСПС, а подають документи на паперових носіях до адміністрації порту для подальшого внесення електронних документів та документів в електронному вигляді працівниками відповідних підрозділів порту.

**Угоди про інформаційне співробітництво з ДП «АМПУ»
(станом на 17.06.2014)**

Сторона Угоди	Кількість
<i>Державні контролюючі органи, які здійснюють свої повноваження у пунктах пропуску</i>	6
<i>Морські агенти</i>	10
<i>Автомобільні перевізники</i>	8
<i>Експедитори</i>	429 (в тому числі 8 без доступу до ІСПС)
<i>Всього</i>	461

**Договори про надання доступу до ІСПС та договори про надання послуг з технічної підтримки та обслуговування, укладені з Центром обробки даних.
(станом на 17.06.2014)**

Сторона Договору	Кількість
<i>Державні контролюючі органи, які здійснюють свої повноваження у пунктах пропуску</i>	6
<i>Морські агенти</i>	8
<i>Автомобільні перевізники</i>	8
<i>Експедитори</i>	410
<i>Всього</i>	432

Наказом ДП «АМПУ» від 20.11.2013 № 247, починаючи з **25.11.2013** було впроваджено оформлення товарів у контейнерах, які ввезені в Україну водним видом транспорту та вивозяться за межі Одеського морського порту внутрішнім та прохідним транзитом залізничними транспортними засобами із застосуванням у **паралельному режимі паперових та електронних примірників наряду**.

Згідно з наказом ДП «АМПУ» від 18.02.2014 № 23, з **01.03.2014** впроваджено оформлення товарів у контейнерах, які ввезені в Україну водним видом транспорту та вивозяться за межі Одеського морського порту **залізничними транспортними засобами виключно із застосуванням електронної форми наряду, засвідченого ЕЦП, без застосування його паперових примірників**.

На сьогоднішній день за допомогою ІСПС реалізована можливість вантажоодержувачам або уповноваженим ними експедиторським організаціям відслідковувати реєстрацію заяв та процеси, які виконуються за поданою ними заявою; одержувати відомості про прийняті митницею рішення в електронній формі. Крім спрощення процедур, система має за мету **запобігати незаконному ввезенню товарів в Україну без проведення державного контролю, яке відбувалося з використанням підроблених печаток контролюючих органів на паперових документах**.

- Основним показником успішного ходу реалізації проекту є те, що в ІСПС з 08.10.2012 внесено інформацію для оформлення більше ніж **166 тисяч контейнерів** (станом на 17.06.2014):

- Зростання обсягів обробки даних в ІСПС **потребує концентрації зусиль для забезпечення належного функціонування системи з боку її**

операторів. Крім того, у ході реалізації проекту ведеться постійна робота з пошуку нових аспектів застосування напрацьованих технологій; з'ясовуються і вирішуються проблемні питання; вивчаються потреби й опрацьовуються пропозиції учасників проекту.

Так, за їх ініціативою, закріпленою пунктом 1 протоколу засідання Міжвідомчої робочої групи від 10.12.2013 № 11С, ЦОД ТОВ «ППЛ 33-35» як розробником системи забезпечено створення і технічне супроводження використання **модулю управління чергою** розгляду митницею електронних нарядів, прийнятих до оформлення.

Розроблений алгоритм модулю управління чергою забезпечує технічну можливість **обрання працівниками митниці конкретних підстав для рішення про першочерговість розгляду із переліку** (так званого «допоміжного меню»), створеного на підставі конкретних нормативно-правових актів, погодженого з Міністерством доходів і зборів України, який у подальшому може змінюватись або доповнюватись за потреби. Одночасно він дає **експедиторам** можливість вже при поданні електронного наряду **вказувати (заявляти) в ІСПС відомості про причини, які, на їх думку, є підставою для першочергового оформлення.**

На підставі рішень спільної наради, проведеної 11.03.2014 ДП «АМПУ» за участі представників Адміністрації Одеського морського порту, Південної митниці Міндоходів, експедиторських організацій, Асоціації контейнерних ліній України, Асоціації «УКРЗОВНІШТРАНС», Асоціації міжнародних експедиторів України, АсМАП, Центру обробки даних ТОВ «ППЛ 33-35», завдяки організаційним заходам, вжитим Південною митницею Міндоходів, ДП «АМПУ», кількість першочергово оформлених товарів відносно загальної кількості поданих до оформлення відомостей про товари у контейнерах, знизилася до 6% (у середньому). в той час, як у на початку лютого ця цифра складала до 79%.

Наказом ДП «АМПУ» від 06.03.2014 № 31, з 12.03.2014 впроваджено застосування «вільної практики» в морському порту «Южний» в тестовому режимі застосування електронних та паперових документів.

За цей період було подано 22 заяви від морських агентів на застосування «вільної практики»

У 8 випадках причинами відмови контролюючими органами від застосування «вільної практики» були зауваження санітарної та прикордонної служби до поданих морськими агентами документів, а також виявлення факту заходів суден до портів, небезпечних у санітарно-епідеміологічному напрямку.

- На сьогоднішній день очікується реєстрація в Головному управлінні Міністерства юстиції в Одеській області Технологічної схеми пропуску осіб, транспортних засобів та вантажів в пункті пропуску через державний кордон України для міжнародного морського вантажного сполучення «Морський торговельний порт «Южний», підготовлена Одеським прикордонним загonom, а також підготовка відповідного порядку, який має бути погоджений з представниками державних контролюючих органів.

Також Розпорядженням ДП «АМПУ» від 20.05.2014р. №43 **впроваджено ІСПС в Іллічівському морському порту у паралельному режимі (електронний та паперовий примірник наряду)**. Проблемним питанням залишається порядок здійснення перепускного режиму в порту у зв'язку з тим, що електронна система реєстрації в'їзду до порту належить оператору контейнерного терміналу ПП «Контейнерний термінал Іллічівськ», а перепускна система на виїзд з порту – Іллічівській філії ДП «АМПУ». З цією метою проведено численні наради, консультації та тестові випробування системи, за результатами яких прийняте рішення (протокол наради від 17.02.2014) провести тестову експлуатацію модуля, який передбачає контроль в електронному вигляді за переміщенням транспортних засобів в порт та з порту з позитивними відмітками митниці безпосередньо Адміністрацією Іллічівського порту та відповідний обмін інформацією з ІСПС.

01.04.2014 було проведено спільну нараду ДП «АМПУ», його Одеської філії із Укрзалізницею, Центру обробки даних, щодо підписання відповідної Угоди про інформаційне співробітництво з ДП «АМПУ», можливої інтеграції ІСПС та інформаційної системи Укрзалізниці з метою обміну електронними документами, в тому числі залізничними накладними. Очікується погоджене рішення із зазначених питань.

07.04.2014 Міністром інфраструктури України було затверджено План подальшого впровадження ІСПС в морських портах України на 2014-2015 роки, яким передбачено охоплення процесів оформлення в електронному вигляді товарів у контейнерах, які переміщуються через пункти пропуску в Одеському та Іллічівському портах в усіх напрямках, а також введення в промислову експлуатацію модулю «вільна практика» в морському порту «Южний».

Наразі ДП «АМПУ» опрацьовуються технологічні схеми оформлення експортних товарів у контейнерах та ввезення в Україну порожніх контейнерів, які переміщуються через Одеський морський порт.

Після її тестової експлуатації із паралельним застосуванням електронних та паперових документів, планується застосування електронного документообігу при здійсненні зазначених операцій. Отриманий досвід буде розповсюджено на інші морські порти України.

Ще один перспективний крок - з метою забезпечення бази для поширення в подальшому напрацювань, одержаних у ході проекту «Єдине вікно – локальне рішення», на інші галузі економіки й інші регіони держави, опрацювати пропозиції щодо **розміщення в ІСПС відомостей про видачу державними органами документів**, передбачених пунктом 4 Порядку здійснення попереднього документального контролю в пунктах пропуску через державний кордон України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05.10.2010 № 1030, а також щодо **внесення відомостей про результати державного контролю до ІСПС**.

Треба зазначити, що в процесі впровадження ІСПС в Одеському, Іллічівському та Южному портах виявляються прогалини та суперечності нормативно-правових актів, які регламентують процеси переміщення вантажів через кордон, а також проблемні питання щодо взаємодії окремих підрозділів контролюючих органів, які у деяких випадках порушують послідовність здійснення контрольних функцій, що, як наслідок, потребує додаткових зусиль та витрат вантажовласників на зайві операції з товарами. В процесі вивчення зазначених процесів, опрацьовуються шляхи вирішення проблемних питань з метою оптимізації транспортного процесу та скорочення часу проведення контрольних процедур.

• **Проблемні питання, які стримують процес повноцінного впровадження електронного документообігу, та потребують вирішення:**

1. На сьогоднішній день є чинною Інструкція про організацію митного контролю та митного оформлення суден і товарів, що переміщуються ними, затверджена наказом Держмитслужби України від 08.10.2004 № 678 (із змінами та доповненнями), **яка не відповідає чинним нормативно-правовим актам**, в тому числі Митному кодексу України, Типовій технологічній схемі пропуску через державний кордон осіб, автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 21.05.2012 № 451, зокрема, в частині, що стосується застосування електронного документообігу під час здійснення контрольних операцій.

Так, Інструкцією встановлюється порядок надання перевізником (морським агентом) попередньої інформації митниці до прибуття товарів в порт призначення з метою визначення ризиків та інформування одержувача про форми контролю, які мають бути застосовані після надходження товарів в Україну. Фактично, цей механізм не працює та не дає можливості однозначно ідентифікувати товар, відправника, одержувача, тощо, у зв'язку з застарілим та обмеженим переліком інформації, який зазначено в цій Інструкції.

Наявність повної та достовірної попередньої інформації, завчасно наданої митниці перевізником, дозволить провести ретельний аналіз ризиків щодо товарів, які плануються до ввезення, а одержувач отримає можливість задекларувати товар без затримок, викликаних необхідністю проведення додаткових заходів контролю в порту призначення. Крім того, ця інформація має бути доступною іншим контролюючим органам, поряд з митницею. Це зумовлено необхідністю проведення аналізу факторів ризику, пов'язаних з можливими карантинними, екологічними заходами, вичерпний перелік яких наявний у відповідних органів виконавчої влади та відсутній у митниці до прибуття товарів на територію України.

У зв'язку з тим, що ця Інструкція фактично є визначальним технологічним документом, який встановлює послідовність дій посадових осіб митниці під час проведення контрольних операцій з товарами і транспортними засобами, **відсутність актуалізованого інструктивного документу стримує**

процес повноцінного впровадження електронного документообігу в портах.

2. Спільним наказом Держмитслужби України, Адміністрації Держприкордонслужби України, Мінтрансзв'язку України, Мінохорони здоров'я України, Мінагрополітики України, Мінприроди України, Мінкультури України, Державіації України від 28.11.2005 № 1167/886/824/643/655/424/858/900 «Про затвердження часових нормативів виконання контрольних операцій посадовими особами, які здійснюють контроль осіб, товарів і транспортних засобів у пунктах пропуску через державний кордон України» встановлено, що загальний час митного контролю товарів у пунктах пропуску для морського (річкового) сполучення не може перевищувати **6 годин**.

При цьому не визначено обсяг товарів, які контролюються у зазначений час (наприклад, нафтоналивне судно з вантажем 25 тис. тон, або 1 великовантажний контейнер з товаром, або 1 ящик вагою 20 кг).

У той же час, Порядком переміщення товарів в пунктах пропуску через державний кордон, які розташовані на території морських портів України, під час контейнерних перевезень у прямому змішаному сполученні, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 02.04.2009 № 320, визначено, що тривалість митного контролю товару, що переміщується транзитом через митну територію України в контейнері, у разі проведення попереднього документального контролю не повинна перевищувати **чотирьох годин** з моменту подання передбачених законодавством документів.

При цьому, зазначеними нормативно-правовими актами, окрім різниці в часових нормативах (6 годин та 4 години), не встановлена тривалість проведення митного контролю під час подання документів в електронному вигляді або електронних документів, що суттєво стримує процес здійснення контрольних процедур в пунктах пропуску.

Окрім зазначеного, у відповідності з частиною 2 ст. 320 Митного кодексу України, на вимогу власника товарів, щодо яких визначено форму та обсяг митного контролю, або уповноваженої ним особи органи доходів і зборів зобов'язані письмово повідомити про це протягом **години**, якщо інший строк повідомлення не визначено цим Кодексом.

Механізм та порядок направлення такого повідомлення, а також надання вимоги власника товарів, нормативно не врегульований.

3. Актуалізація та узгодження норм, установлених Митним кодексом України, іншими нормативними актами з питань митної справи, та норм, установлених відомчими нормативно-правовими актами (МОЗ, Мінприроди, Мінагрополітики), а саме: конкретизація дій та визначення **вичерпних переліків документів**, які мають надаватися державним контролюючим органам в пунктах пропуску через державний кордон у разі проведення зазначених видів контролю представниками цих органів (за винятком проведення попереднього документального контролю (ПДК) посадовими особами митниці), в тому числі нормативне врегулювання можливості надання

дозволів, документів, інформації, записів в електронному вигляді із дотриманням норм законодавства про електронний документообіг у вигляді електронних записів. **Потрібен перехід з формату передачі документів в електронному вигляді (наприклад, сканованих у форматі PDF) до передачі електронних записів у форматі XML.**

Для вирішення зазначених питань потребують внесення змін:

Положення про екологічний контроль у пунктах пропуску через державний кордон та в зоні діяльності регіональних митниць і митниць, затверджене наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України від 08.09.1999 № 204, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 15.11.1999 за № 787/4080;

Фітосанітарні правила ввезення з-за кордону, перевезення в межах країни, транзиту, експорту, порядку переробки та реалізації підкарантинних матеріалів, затверджені наказом Міністерства аграрної політики України від 23.08.2005 № 414, зареєстровані в Міністерстві юстиції України 29.09.2005 за № 1121/11401;

Типове положення про регіональну службу державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 23.07.2009 № 801.

Правила санітарної охорони території України, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 22.08.2011 № 893.

Зазначені зміни мають стосуватися також перетворенню дозвільних документів контролюючих служб в електронному вигляді в електронні документи, тобто в реєстр даних, який вноситься до електронної інформаційної системи, завіряється електронним цифровим підписом і за необхідності роздруковується в формі, передбаченій для цього документу на паперовому носії.